

58 אגב זה ממשיך התנא לבאר דינים נוספים הכשרים באחד ופסולים
 59 בשני.
 60 התבאר בתורה, שאין הלויים כשרים לעבודת המשכן אלא מגיל
 61 שלשים שנה ועד בן חמשים שנה, שנאמר (במדבר ד מו-מז) 'קֹל הַפְּקָדִים
 62 אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנִישְׂאֵי יִשְׂרָאֵל אֵת הַלְוִיִּם לַמְשָׁפְחוֹתָם וּלְבֵית
 63 אֲבֹתָם, מִבְּנֵי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְעַד שֶׁבֶן חֲמִשִּׁים שָׁנָה, כֹּל הֵבֵא לַעֲבֹד
 64 עֲבֹדַת עֲבֹדָה וְעֲבֹדַת מִשְׁאָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד'.
 65 עוד התבאר בתורה, שכהנים בעלי מומים פסולים לעבודה, שנאמר
 66 (ויקרא כא טו-יז) 'וְיִדְבַר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר, דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן לֵאמֹר, אִישׁ
 67 מִזֶּרְעוֹ לְדֹרֹתָם אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ מוֹם, לֹא יִקְרַב לְהִקְרִיב לַחֵם אֱלֹהֵי'.
 68 המשנה מבארת איזה פסול שייך רק בכהנים ואיזה פסול שייך רק
 69 בלויים: הַכֹּהֵן בְּכֹהֲנִים, דהיינו פחות מבן שלשים ויותר מבן חמשים,
 70 פְּסוּל בְּלוּיִם, שהלויים אינם כשרים לעבודה אלא מבן שלשים שנה
 71 ועד בן חמשים שנה. ואילו הַכֹּהֵן בְּלוּיִם, דהיינו בעל מום, פְּסוּל
 72 בְּכֹהֲנִים, שכהנים בעלי מומים פסולים לעבודה.

גמרא

74 הגמרא מביאה ברייתא המבארת אלו דינים התבארו במשנה: תָּנוּ
 75 רַבֵּנּוּ, הַכֹּהֲנִים, דווקא בְּמוֹמֵינָא הֵם פְּסוּלִים לעבודה, אבל בְּשֵׁנִים,
 76 כלומר אם אינם מבני שלשים ועד בני חמשים, אף על פי כן בְּשָׂרִים
 77 הם לעבודה. ואילו הַלְוִיִּם דינם להיפך, שְׂמֻמוּיָא בְּשָׂרִים, ואילו
 78 בְּשֵׁנִים, אם אינם מבני שלשים ועד בני חמשים, פְּסוּלִים, וְנִמְצָא
 79 שֶׁהַכֹּהֵן בְּכֹהֲנִים, פְּסוּל בְּלוּיִם, וְהַכֹּהֵן בְּלוּיִם, פְּסוּל בְּכֹהֲנִים.
 80 הגמרא מבררת את מקור הדין. מבררת הגמרא: מָנָא הֵינִי מִלֵּי. עונה
 81 הגמרא: דְּתָנּוּ רַבֵּנּוּ, נאמר בתורה (במדבר ח כד) 'זֹאת אֲשֶׁר לְלוּיִם, מִבְּנֵי
 82 חֲמִשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַד שֶׁבֶן חֲמִשִּׁים שָׁנָה, וְכֹל הַכֹּהֵן אֲשֶׁר
 83 מִקְשָׁה הַבְּרִייתָא: מָה תִּלְמֹד לֹמַר – מָה בָּא הַפְּסוּק 'זֹאת אֲשֶׁר
 84 לְלוּיִם' ללמדנו, שהרי תיבות אלו מיותרות בפסוק, מכיון שכל
 85 הפרשה עוסקת בדיני הלויים, והיה די שהפסוק יאמר 'מִבְּנֵי חֲמִשׁ
 86 וְעֶשְׂרִים שָׁנָה' וגו'. עונה הברייתא: הַפְּסוּק בָּא ללמדנו כך, לְפִי
 87 ו-מכיון שְׂמֻמוּיָא בְּפְסוּק שֶׁאֲחֵרֵי (שם כה) 'וְכֹל הַכֹּהֵן אֲשֶׁר לְלוּיִם יִשׁוּב
 88 מִצֵּבָה הַעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד', ובפסוק זה לְמַדְנֵי לְלוּיִם שֶׁהֲשֵׁנִים
 89 פּוֹסְלִין בְּהֵם, ומעתה, יָכוֹל הֵייתִי לומר שאף המומין פּוֹסְלִין בְּהֵם,
 90 וְדִין ו-קל וחומר) הוּא, וְכֵן בְּהֵם, שְׂאִין הֲשֵׁנִים פּוֹסְלִין בְּהֵן, כפי
 91 שיבאר להלן, מוֹמֵינָא פּוֹסְלִין בְּהֵן, כמפורש בכתוב, אם כן לְלוּיִם,
 92 שֶׁהֲשֵׁנִים פּוֹסְלִין בְּהֵם, אֵינִי דִין שִׁיחֵי אִף מוֹמֵינָא פּוֹסְלִין בְּהֵם.
 93 תִּלְמוּד לֹמַר 'זֹאת אֲשֶׁר לְלוּיִם', ותיבת 'זאת' היא מיעוט, שדווקא
 94 זֹאת – פְּסוּל שְׁנֵים, נאמר לְלוּיִם, וְאֵין אַחֲרֵיהּ – פְּסוּל אַחַר, דהיינו
 95 מוֹמֵינָא, נאמר לְלוּיִם, ומכך יש ללמוד, שאין מוֹמֵינָא פְּסוּלִים בְּלוּיִם.
 96 כעת הברייתא מבארת איזה דבר פוסל בכהנים: יָכוֹל הֵייתִי לומר
 97 שִׁיחֵי הַכֹּהֲנִים פּוֹסְלִין בְּשֵׁנִים, שכן שהוא פחות מבן שלשים או
 98 יותר מבן חמשים יהיה פסול לעבודה. וְהֵלָא דִין הוּא, וְכֵן לְלוּיִם,
 99 שְׂאִין מוֹמֵינָא פּוֹסְלִין בְּהֵם, שְׁנֵים פּוֹסְלִין בְּהֵם, אם כן בְּהֵנִים,
 100 שֶׁהֲמוֹמֵינָא פּוֹסְלִין בְּהֵם, אֵינִי דִין שִׁיחֵי אִף הֲשֵׁנִים פּוֹסְלִין בְּהֵם,
 101 תִּלְמוּד לֹמַר 'זֹאת אֲשֶׁר לְלוּיִם' וגו', ופסוק זה הוא מיותר, שהרי כל
 102 הפרשה מדברת על הלויים. אלא כוונת הכתוב היא למעט, 'זאת
 103 אֲשֶׁר לְלוּיִם, וְלֹא אֲשֶׁר לְכֹהֲנִים', ללמדנו שפסול שְׁנֵים נאמר דווקא
 104 ללויים ולא לכהנים.

105 הברייתא מבארת אימתי נאמר פסול שנים בלויים: יָכוֹל הֵייתִי לומר
 106 שְׂאִף בְּמִשְׁכַּן שִׁילָה, וּבְבֵית עוֹלָמִים (-בבית המקדש שבירושלים),
 107 ששם לא היתה עבודת הלויים בנישיאת משאות בכתפים, אלא היו
 108 משוררים ושוערים בלבד, יהיה הדין בְּן, שיפסלו הלויים בְּשֵׁנִים,
 109 תִּלְמוּד לֹמַר מִבְּנֵי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְעַד שֶׁבֶן חֲמִשִּׁים שָׁנָה, כֹּל הֵבֵא
 110 לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבֹדָה וְעֲבֹדַת מִשְׁאָה (במדבר ד מז), ובכך אומר הכתוב,
 111 לֹא אֲמַרְתִּי שֶׁהַלְוִיִּים נִפְסָלִים בְּשֵׁנִים, אֲלֵא בְּזֵמַן שֶׁהָעֲבֹדָה הִיחֵה על
 112 ידי נשיאת בְּכִתְפָה, והיינו בזמן שהמשכן היה במדבר, שעבודת
 113 הלויים היתה לשאת את המשכן וכליו בכתפיהם, ואז נפסלו בְּשֵׁנִים,
 114 מאחר והיה צריך כח רב למלאכה זו. אכן במשכן שילה ובבית

1 מתרצת הגמרא: אין לומר שתהא פרה כשירה בעריפה מקל וחומר,
 2 שהרי אֲמַר קְרָא (במדבר יט ט) לענין פרה אדומה 'וַיִּשְׁחַט אֹתָהּ' וגו'.
 3 וכתוב בפרשה 'חוקה', 'זאת חקת התורה' (שם יט ב), ומאחר ונאמר
 4 'חוקה' בפרשה, יש ללמוד שמה שנאמר כאן 'ושחט', זהו לעכב,
 5 שדווקא בְּשִׁחְטָהּ, אֵין – כן, היא כשירה, אבל בְּעִרְיָהּ, לא.
 6 התבאר בגמרא, שאין לדרוש קל וחומר במקום שנאמר 'חוקה'.
 7 הגמרא מקשה על כך. מקשה הגמרא: וְכֹל הֵיכָא דְבִתְנִיב בֵּיה
 8 'חוקה', לֹא דְרִישֵׁינָא קַל וְחֻמְרָא לומר שאין זה בדווקא, וְהֵא לְנִיב
 9 הגרלת שני השערים ביום הַכַּפֹּרִים, שנאמר (ויקרא טו ט) 'וַתֵּן אֲהֲרֹן
 10 על שְׁנֵי הַשְּׁעָרִים גֹּרְלוֹת, גֹּרֵל אֶחָד לַה' וְגֹרֵל אֶחָד לְעֹזָאֵל, דְּבִתְנִיב
 11 בֵּיה 'חוקה', וְהִיחֵה זֹאת לְכֹס לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' וגו'
 12 (שם טו לד), וְתִנִּיא, נאמר בתורה (שם טו ט) 'וְהִקְרִיב אֲהֲרֹן אֶת הַשְּׂעִיר
 13 אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגֹּרֵל לַה' וַעֲשֶׂהוּ חֲטָאֵת, וּמִכָּךְ שֵׁנֵי שֵׁנֵי אֲהֲרֹן לַה'
 14 וַעֲשֶׂהוּ חֲטָאֵת, ללמדנו שדווקא הַגֹּרֵל עוֹשֶׂה אֶת הַשְּׂעִיר לְחֲטָאֵת, על
 15 ידי שנופל עליו בהגרלת הכהן, וְאֵין ה'שֵׁם' עוֹשֶׂה חֲטָאֵת, שאם קרא
 16 הכהן שם 'חטאת' על אחד השעירים, אינו נקבע בכך, וצריך הכהן
 17 להגריל עליהם, ואם הגורל משנה את קביעות השם, הולכים אחר
 18 הגורל.

19 הברייתא מבארת מדוע צריך לימוד מיוחד לזה: שְׂיָכוֹל הֵייתִי לומר
 20 ואילו לא נאמר 'ועשהו חטאת', שאף קריאת השם קובעת, וְהֵלָא דִין
 21 ו-קל וחומר) הוּא, וְכֵן בְּמִקּוֹם שֶׁלֹּא קָרַשׁ הַגֹּרֵל, כגון קיני וזבֵי
 22 ויולדות, שצריכים להביא שתי תורים או שני בני יונה, אחד לעולה
 23 ואחד לחטאת, ואם הגריל עליהם, כגון שכתב על אבן אחת 'עולה'
 24 ועל אבן שניה 'חטאת', והטיל עליהם הגורל, אינו קובע את שם
 25 בכך, שלא מצינו שיהא הגורל קובע בשאר הקרבנות, ומכל מקום
 26 קָרַשׁ ה'שֵׁם', שעל ידי קריאת שם נקבעים זה לעולה וזה לחטאת,
 27 ואם שינה פסול, שנאמר (דברים כג כד) 'מוֹצֵא שְׂפִתְךָ תִּשְׁמַר, וְעִשִׂיתָ
 28 בְּאֶשֶׁר נִדְרַתְּ לַה' אֶלְקֶיךָ'. משום שעשה את החטאת למעלה, ואת
 29 העולה למטה. אם כן מְקוֹם שֶׁקָרַשׁ הַגֹּרֵל, והיינו בשעירי יום
 30 הכיפורים, אֵינִי דִין שֶׁקָרַשׁ ה'שֵׁם', תִּלְמוּד לֹמַר הַגֹּרֵל לַה' וַעֲשֶׂהוּ
 31 חֲטָאֵת, ללמדנו שדווקא הַגֹּרֵל עוֹשֶׂה אֶת הַשְּׂעִיר לְחֲטָאֵת, וְאֵין
 32 ה'שֵׁם' עוֹשֶׂה חֲטָאֵת.

33 הגמרא מבארת את ההוכחה מהברייתא. מדייקת הגמרא: מְעֵמָא
 34 דְּבִתְנִיב רְחֻמָּנָא – דווקא משום שמיעטה התורה בפירוש 'וַעֲשֶׂהוּ
 35 חֲטָאֵת', אנו למדים שנקבעים דווקא על ידי גורל, הֵא לֹא הֵכִי –
 36 אבל אם לא היה לימוד מיוחד לזה, דְרִישֵׁינָא קַל וְחֻמְרָא לומר
 37 שנקבעים שמות השעירים אף על ידי קריאת שם. ואף על פי שנאמר
 38 בענין 'חוקה' לעכב, היינו מעמידים את העיכוב הזה לדבר אחר.
 39 ומאחר ודורשים קל וחומר אף במקום שכתוב 'חוקה', נכשיר אף פרה
 40 אדומה בעריפה, מקל וחומר.
 41 הגמרא מתרצת באופן אחר. מתרצת הגמרא: הטעם שאין לדרוש קל
 42 וחומר להכשיר פרה אדומה בעריפה, הוא משום שמייעט רְחֻמָּנָא
 43 לְנִיב עֲגֻלָה, שאין להכשיר פרה אדומה בעריפה. שנאמר (שם כא ט) 'עַל
 44 הָעֲגֻלָה הָעֲרוּפָה בְּחָל', ומתיבת 'הערופה' משמע שדווקא זֹאת –
 45 העגלה, כשירה בְּעִרְיָהּ, וְאֵין אַחֲרֵיהּ – פרה אדומה כשירה
 46 בְּעִרְיָהּ.

47 כעת הגמרא מקשה על הדין השני שהתבאר בסוגיא, שאין עגלה
 48 ערופה כשירה בשחיטה. מקשה הגמרא: וְהֵא עֲגֻלָה עֲרוּפָה בְּשִׁרְה
 49 גַם בְּשִׁחְטָהּ, מִקַּל וְחֻמְרָא, וְכֵן פְּרָה אֲדוּמָה, שֶׁלֹּא הוּבְשָׁרָה
 50 בְּעִרְיָהּ, כפי שלמדנו לעיל מהפסוק, בְּשִׁרְה בְּשִׁחְטָהּ, אם כן עֲגֻלָה,
 51 שְׂבִשְׂרָה בְּעִרְיָהּ, אֵינִי דִין שֶׁהוּבְשָׁרָה בְּשִׁחְטָהּ.
 52 מתרצת הגמרא: אין לומר שתהא עגלה כשירה בשחיטה, שהרי
 53 אֲמַר קְרָא (שם כא ד) 'וְעָרְפוּ שֵׁם אֶת הָעֲגֻלָה בְּחָל', ושנה בזה הכתוב
 54 לעכב וללמדנו שדווקא בְּעִרְיָהּ אֵין – כן, כלומר היא כשירה, אבל
 55 בְּשִׁחְטָהּ לא.

משנה

56 במשניות לעיל שנינו כמה דינים הכשרים בזה ופסולים בזה ולהיפך.
57

המשך ביאור למס' חולין ליום רביעי עמ' ב

- 1 שתבאר הגמרא להלן, אף 'תוכו' האמור ליטמא, מלמדנו שהכלי
2 נטמא מטומאה שנכנסה אל תוכו אף על פי שלא נגע הכלי
3 בטומאה.
4 שואלת הגמרא: והתם - לענין לטמא דבר אחר, מנלן שהכלי מטמא
- 5 דבר הנכנס לתוכו אף על פי שלא נגע. עונה הגמרא: אמר רבי יונתן,
6 מאחר ונאמר 'כל אשר בתוכו יטמא', בזה התורה העידה על כלי
7 תרם טמא, שמתמא כל מה שבתוכו,

59 פסול לעבודה, ואפילו תם ו- שאין בו מום. ומאימתי הוא כשר
 60 לעבודה, משיביא שתי שערות. אבל אהיו הפהנים אין מניחין
 61 אותו לעבוד עד שיהא פן עשרים.
 62 התבאר בברייתא שכהן פחות מכן עשרים אינו פסול לעבודה אף
 63 מדרבנן, ורק בכתחילה אין מניחים אותו לעבוד. הגמרא מבארת
 64 כשיטת מי דיברה הברייתא. מבארת הגמרא: איכא דאמרי, שהא
 65 ו- ברייתא זו) כשיטת רבי היא, שאמר בברייתא לעיל לענין כהן עד
 66 שיהא בן עשרים, שהכונה שאין אהיו הכהנים מניחים אותו לעבוד.
 67 ואם כן אפילו פסול דרבנן לית ליה. ואיכא דאמרי, שרבי אית
 68 ליה פסול מדרבנן בכהן שעבד פחות מכן עשרים, והא - ברייתא זו
 69 כשיטת רבנן היא, שכשר הוא משהביא שתי שערות. ואף לדעתם,
 70 לכתחילה הוא דלא מניחים לו לעבוד פחות מכן עשרים, אבל
 71 בדיעבד, עבודתו כשרה.

משנה

72 כלי שנגע בו אב הטומאה, כגון שרץ, הרי הוא נטמא, ונעשה ראשון
 73 לטומאה. ואם לאחר מכן נכנס אוכל לתוך הכלי, או שנגע בו, נטמא
 74 האוכל ונעשה 'שני לטומאה'. אמנם יש חילוק בזה בין סוגי הכלים.
 75 כלי חרס, אין מקבל טומאה אלא מאוירו, והיינו רק אם נכנס השרץ
 76 לאויר הכלי, נטמא הכלי, ואף על פי שלא נגע בו השרץ. וכן מטמא
 77 אחרים מאוירו, אף על פי שלא נגע בהם. ושאר כל הכלים, מקבלים
 78 טומאה רק על ידי נגיעה, ואף מבחוץ. וכן מטמאים אחרים רק על ידי
 79 נגיעה.
 80 אגב המשניות לעיל, ממשיך התנא לבאר דינים נוספים הכשרים
 81 באחד ופסולים בשני. המשנה שלפנינו מבארת את חילוקי הדינים בין
 82 כלי חרס לשאר הכלים, לענין קבלת הטומאה: אופן הפהור בכלי
 83 חרש, כגון שנגעה טומאה בגב הכלי, שאינו נטמא בכך, טמא בכל
 84 הכלים, שאם נגעה טומאה בגב הכלי, נטמא הכלי. ואופן הפהור
 85 בכל הכלים, כגון שנכנסה טומאה לאויר הכלי, ולא נגעה בגוף
 86 הכלי, שאין שאר הכלים נטמאים בכך, טמא בכלי חרש, שאם
 87 נכנסה טומאה לאויר כלי חרס, נטמא הכלי מאוירו, אף על פי שלא
 88 נגעה בו הטומאה.
 89

גמרא

90 הגמרא מביאה ברייתא המבארת את חילוקי הדינים. תנו רבנן, אם
 91 נכנסה טומאה לאויר כלי חרש, ולא נגעה בכלי, הכלי טמא. ונבו
 92 - ואילו אם נגעה טומאה בגב הכלי חרס, הכלי פהור, שאין כלי חרס
 93 מקבל טומאה אלא מאוירו. ובשאר הכלים הדין להיפך, שאם נכנסה
 94 טומאה לאויר כל הכלים, ולא נגעה בכלי, הכלי פהור. ונבן - אכן
 95 אם נגעה טומאה בגב שאר כל הכלים, הכלי טמא. נמצא שהאופן
 96 הפהור בכלי חרש, טמא בכל הכלים. והאופן הפהור בכל הכלים,
 97 טמא בכלי חרש.
 98 הגמרא מביאה ברייתא המבארת את מקור הדינים הללו. מבררת
 99 הגמרא: מנהני מילי. עונה הגמרא: דינים אלו נלמדים מהמבואר
 100 בברייתא. דתנו רבנן, לאחר שהתבאר בתורה (ויקרא יא א-ב) דיני
 101 השרצים וטומאתם, נאמר (ויקרא שם לג) וכל כלי חרש אשר יפל מהם
 102 אל תוכו, כל אשר בתוכו נטמא וגו'. ומתיבת 'תוכו' שנאמרה
 103 בתחילת הפסוק 'אשר יפול מהם אל תוכו', יש ללמוד שאם נכנסה
 104 טומאה אל תוכו של הכלי, נטמא הכלי, ואף על פי שלא נגע הכלי
 105 בטומאה.
 106 שואלת הברייתא: אתה אומר אף על פי שלא נגע, או אינו - שמא
 107 תאמר שאין הדין כן, ואין הכלי נטמא אלא אם כן נגע בטומאה.
 108 עונה הברייתא: רבי יונתן בן אבטולמוס אומר, נאמר 'תוכו'
 109 לטמא - לענין שהכלי נטמא דבר אחר הנכנס אל תוכו ו'כל אשר
 110 בתוכו נטמא', ונאמר 'תוכו' ליטמא - לענין שהכלי נטמא מטומאה
 111 שנכנסה לתוכו ו'כל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו'. ומגזירה
 112 שזה זו למדנו כך, מה 'תוכו' האמור לטמא, מלמדנו שהכלי נטמא
 113 דבר שנכנס אל תוכו, אף על פי שלא נגע הכלי בטומאה, כפי
 114 המשך בעמוד קכ

1 ועונה: שנאמר (דברי הימים ב' ה יג) ויהי כהן להפצרים ולמשררים
 2 להשמיע קול אחד. והיינו שהם צריכים לבשם את קולם שיהיה
 3 נשמע כקול אחד. ומשמע שאם אינם יכולים לבשם את קולם, כגון
 4 זקן שהתקלקל קולו מחמת זיקנה, פסול.
 5 הגמרא מבררת אימתי זיקנה פוסלת בכהנים. מבררת הגמרא: מה
 6 שנינו בברייתא לעיל (ע"ב) שהכהן כשר לעבודה עד שזקן, עד
 7 כמה כשר הוא לעבודה ואינו נחשב לזקן. עונה הגמרא: אמר רבי
 8 אלעא אמר רבי חנינא, עד שירתת - שיהיו ידיו ורגליו רותתים
 9 מחוסר כח. ומזמן זה ואילך, נחשב הוא זקן, ופסול לעבודה.
 10 הגמרא מביאה דין נוסף של רבי אילעא בשם רבי חנינא בענין דומה:
 11 תנו ה"ה (מקואות פ"ח מ"ד), פעל קרי שפכל, ולא הפיל מים קודם
 12 הטבילה, לכשיטיל מים לאחר מכן, טמא, שמא נשאר בתוך פי
 13 האמה מעט קרי, והרי הוא יוצא עם המי רגלים. רבי יוסי אומר,
 14 דווקא פהולה, וכן פוקן, שמחמת חולשתם אין הקרי יוצא כולו
 15 בתחילה, טמא. אולם פילד ו- צעיר) ובקריא - שהוא בריא, פהור,
 16 משום שאו הקרי יוצא בבת אחת כולו מתחילה. מבררת הגמרא:
 17 'לד' לענין זה עד כמה זמן הוא נחשב כך. עונה הגמרא: אמר רבי
 18 אלעא אמר רבי חנינא, כל שעומד - שיש בכחו לעמוד על רגלו
 19 אחת, וחולין בתוך כך את מנעלו, או שעומד על רגלו אחת ונועל
 20 מנעלו.
 21 הגמרא מביאה מעשה בענין זה: אמר עלי על רבי חנינא, שהיה
 22 בן שמונים שנה, והיה עומד על רגלו אחת, וחולין מנעלו, ונועל
 23 מנעלו. ועל כך אמר רבי חנינא, 'חמין' - [מים חמים] ושמן שפכתי
 24 - [שסכה אותי בהם] אמי פילדתי, הן עמדו לי בעת זקנותי.
 25 הגמרא מביאה ברייתא נוספת הדנה מאימתי הכהנים כשרים
 26 לעבודה, ובענינים נוספים: תנו רבנן, מי שנתמלא זקנו, ראוי הוא
 27 ליעשות שליח צבור לכל צרכי הציבור, לתקוע בשופר, ולהלקות
 28 למי שחייב מלקות, ולנדות מי שחייב נידוי, וכן להימנות פרנס על
 29 הציבור. וכן ראוי הוא לירד לפני התיבה להתפלל, ולישא את
 30 כפיו אם הוא כהן. ומאימתי כהן כשר לעבודה, משיביא שתי
 31 שערות. רבי חולק ואומר, אומר אני, שאין כהן עובד עד שיהא בן
 32 עשרים.
 33 הגמרא מבארת את טעמו של רבי. מבררת הגמרא: אמר רב הסדא,
 34 מאי טעמא דרבי, ומבאר: דכתיב (עזרא ג ח) ויעמידו [את] הלויים
 35 מן עשרים שנה ומעלה לנצח על מלאכת בית ה'. והיינו
 36 שהעמידו רק את הכהנים שהיו מן עשרים שנה ומעלה, לעבודת
 37 בית המקדש.
 38 מקשה הגמרא: ואיך - תנא קמא, הסובר שמשעה שהביא שתי
 39 שערות כשר הוא לעבודה, כיצד יבאר את הפסוק. מתרצת הגמרא:
 40 לנצח שאני - שונה הדבר לענין העבודות הכבודות שצריך בהם
 41 ניצוח, ולפיכך לא העמידו להם אלא מן עשרים שנה ומעלה. אכן
 42 לענין שאר עבודות הכהונה, כשרים הם משעה שהביאו שתי
 43 שערות.
 44 מקשה הגמרא: והא האי קרא ויעמידו וגו' בלויים כתיב ולא
 45 בכהנים, והלויים אינם נפטלים בשנים, כמבואר לעיל (ע"ב). מתרצת
 46 הגמרא: ניתן ליישב זאת בדרבי יהושע בן לוי, דאמר רבי יהושע
 47 בן לוי, בעשרים וארבעה מקומות בפסוק, נקראו הכהנים 'לויים',
 48 וזה אחד מהן ו- דוגמא אחת לדבר זה, 'והכהנים הלויים בני צדוק'
 49 (חזקאל מד טו), ובדאי כוונת הפסוק לכהנים, שהרי צדוק כהן היה, ואף
 50 על פי כן הכתוב קורא לבניו 'לויים', מכיון שמשבט לוי הם. ואף כאן
 51 יש לפרש, שמה שאומר הכתוב ויעמידו את הלויים וגו', הכוונה
 52 לכהנים.
 53 התבאר בברייתא לעיל, שכהן כשר לעבוד רק משעה שיביא שתי
 54 שערות. הגמרא מביאה ברייתא המבארת את מקור הדין: תנו רבנן,
 55 נאמר בפסוק (ויקרא כא ט) איש מן העם אשר יהיה בו מום לא
 56 יקרב להקריב להם אלהיו, וכל מקום שנאמר 'איש' הכוונה גדול,
 57 ומשמע בפסוק שדווקא לאיש נאמר שהוא נפסל במום, אבל קטן,
 58 אף בלא מום פסול הוא לעבודה. מבאן אמר רבי אלעזר, שכהן קטן

המשך ביאור למס' חולין ליום רביעי עמ' ב

25 (שם טו ד) 'וּלְלַמְּדֵם סֵפֶר וּלְשׁוֹן בְּשָׂדִים'.
 26 הגמרא מבארת כיצד כל אחד מהתנאים יבאר את הפסוק השני.
 27 מבררת הגמרא: וְאִידָּךְ - תנא קמא, הסובר שצריך חמש שנות
 28 לימוד, כיצד יבאר את הפסוקים בדניאל, שמבואר שם שבלמוד
 29 שלש שנים די. עונה הגמרא: שְׁאַנִי לְשׁוֹן בְּשָׂדִים, דְּקָלִיל - שקל
 30 ללומדו, ולפיכך די היה בשלש שנים. אבל בשאר דברים, צריך
 31 לימוד של חמש שנים. ממשיכה הגמרא לברר: וְאִידָּךְ - רבי יוסי,
 32 הסובר שמשפיק שלש שנות לימוד, כיצד יבאר את הפסוקים שנאמרו
 33 בענין הלויים, שמבואר שם שצריך לימוד חמש שנים. עונה הגמרא:
 34 שְׁאַנִי הַלְבוֹת עֲבוּדָה - עבודת המשכן, דְּתַקִּיפִין - שקשה ללומדם,
 35 שהיו צריכים ללמוד כיצד לפרק את המשכן, ולהעמידו, ולהעמיד
 36 את קרשיו וקרסיו, וכן ללמוד כיצד לשיר על הקרבן בפה ובכלי זמר.
 37 אבל בשאר דברים, די בלימוד של שלש שנים.
 38 הגמרא מביאה ברייתא המבארת את דיני כשרות הכהנים והלויים
 39 לעבודה: תִּנּוּ רִבְנֵן, בְּהֵן, מְשֻׁבְּיָא שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת, שאז נחשב הוא
 40 גְדוּל, עַד שְׁיִזְקִין, בְּשָׂרָה לְעֲבוּדָה, וּמוּמִין פּוֹסְלִין בּוּ. ואילו בְּן לֵוִי,
 41 מִבְּנֵי שְׁלֹשִׁים וְעַד בְּן חֲמִשִּׁים בְּשָׂרָה לְעֲבוּדָה, וְשָׁנִים פּוֹסְלִין בּוּ. בְּמָה
 42 דְּבָרִים אֲמוּרִים שְׁנַיִם פּוֹסְלִים בְּלֵוִיִּם, בְּאֵהָל מוֹעֵד שְׁבַמְדָּבָר, אֲבָל
 43 בְּשִׁילָה וּבְכִבִּית עוֹלָמִים - בבית המקדש שבירושלים, אִין הַלְוִיִּים
 44 נִפְסְלִין אֲלָא בְּקוֹל, דְּהֵיִינוּ באופן שאינם יכולים לבשם את קולם
 45 שיהיה נשמע כקול אחד.
 46 הגמרא מבארת את המקור שלויים נפסלין בקול מהפסוק: אָמַר רַבִּי
 47 יוֹסֵי, מֵאִי קָרָא - מהיכן אנו למודים שבמשכן שילה ובבית המקדש
 48 שבירושלים, הלוויים נפסלים בקול.

1 המקדש שבירושלים, שאין עבודתם בכתף, אינם נפסלים בְּשָׂדִים.
 2 הגמרא מביאה ברייתא המקשה סתירה בין הפסוקים, ומבארת
 3 אותם. מביאה הברייתא את הפסוקים: בְּתוֹב אֶחָד אוֹמֵר (שם ח טו)
 4 'מִבְּנֵי חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יָבֹא לְצַבָּא וְצָבָא בְּעֶבְדָּת אֶהְל
 5 מוֹעֵד'. וּבְתוֹב אֶחָד אוֹמֵר (שם ד טו) 'מִבְּנֵי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה וְגו' כֹּל
 6 הַבָּא לְעֶבֶד' וְגו'. מקשה הברייתא: אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁרַק מִגִּיל
 7 שְׁלֹשִׁים הֵם כְּשֵׁרִים לְעֲבוּדָה, שְׁבַבְרָא נֶאמַר 'מִבְּנֵי חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים', וְאִי
 8 אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁרַק מִגִּיל עֶשְׂרִים וְחֲמִשָּׁה הֵם כְּשֵׁרִים לְעֲבוּדָה, שְׁבַבְרָא
 9 נֶאמַר 'מִבְּנֵי שְׁלֹשִׁים'. ואם כן, הֵא בְּיַצֵּד יֵשׁ לִישֵׁב אֶת הַסְּתִירָה. עונה
 10 הברייתא: כוונת הכתוב 'מִבְּנֵי חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה' היא
 11 לְתַלְמוּד, שמגיל עשרים וחמש נכנסים הלוויים ללמוד את הלכות
 12 העבודה, דהיינו להוריד את המשכן ולהעמידו, להעמיד קרסיו
 13 וקרשיו, וכן ללמוד את מלאכת השירה על הקרבנות, בפה ובכלי.
 14 וְכוּנַת הַכְּתוּב 'מִבְּנֵי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה' וְגו', היא לְעֲבוּדָה, שמגיל
 15 שלשים כשרים הם לעבודה.
 16 הברייתא מבארת איזה דבר נוסף אפשר ללמוד מדין זה. אומרת
 17 הברייתא: לאחר שהתבאר שהתורה נתנה שיעור של חמש שנים
 18 ללימוד עבודת הלויים, מִבְּאֵן יֵשׁ לְלַמּוֹד, לְתַלְמוּד שְׁלֹא רָאָה סִימָן
 19 יָפֵה בְּמִשְׁנֵתוֹ - שהוא לומד ושוכח את לימודו, במשך חֲמִשָּׁה שָׁנִים,
 20 שמעתה שׁוֹב אֵינּוּ רוֹאֶה סִימָן יָפֵה במשנתו.
 21 הברייתא מביאה דעה החולקת: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִף אִם לֹא רָאָה
 22 סִימָן יָפֵה בְּלִימוּדוֹ כִּבְר לְאַחַר שְׁלֹשׁ שָׁנִים, שׁוֹב אֵינּוּ רוֹאֶה. שְׁנֵאמַר
 23 (דניאל א ה), לַעֲנִין הַיְלָדִים שְׁצִוָה נְבוּכַדְנֶאצַּר לְהַבִּיא לְפָנָיו, וְלְגַדְלָם
 24 שְׁנַיִם שָׁלֹשׁ, וְזֶה הָיָה כְּדִי שִׁיכְלוּ לְלַמּוֹד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאמַר בַּפְּסוּק הַקּוֹדֵם